

Кемінь У. В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

РЕАЛІЗАЦІЯ ЕМОЦІЙНОЇ ОЦІНКИ У МОВОТВОРЧОСТІ МАРІЇ МАТІОС: ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ РІВЕНЬ

У статті проаналізовано оцінні мовні одиниці, за допомогою яких дозволяється розглядати мову як засіб пізнання світу у відображенні людських почуттів, інтенцій. Зокрема, звернено увагу на емотивні елементи мовної реалізації категорії оцінки, за допомогою яких висловлення набуває більшої експресивності. У дослідженні визначаються і описуються засоби вираження оцінки на лексико-фразеологічному рівні, досліджуються особливості їх функціонування у художньому дискурсі Марії Матіос.

Основною метою пропонованої статті є визначення засобів вираження оцінки і класифікації їх у творах буковинської письменниці («Майже ніколи не навпаки», «Солодка Даруся», «Нація»). Здійснено спробу визначити та проаналізувати сутність мовної оцінки, розглянути її основні види та характеристики. За допомогою методів контекстуального аналізу, порівняння авторських та уживаних (занесених у фразеологічні словники) фразеологізмів, зіставлення лексичних одиниць у різних мовленнєвих ситуаціях було виокремлено значеннєві групи, такі як: за зовнішніми ознаками, за психологічними і фізіологічними особливостями, за розумовими здібностями, увиразнення лінгвальних і позалінгвальних складників, для виявлення індивідуально-авторських і загальномовних конструкцій у мовотворчості письменниці. Особлива увага приділяється аналізу емоційно-оцінних слів та стійких словосполучень, які відображають індивідуально-авторське бачення світу, відтворюють справжність місцевого колориту мовлення, репрезентують експресію та емоційну наснагу висловленого. У результаті аналізу доходимо висновку про те, що Марія Матіос, працюючи над лексикою своїх творів, використовує слова із суфіксами суб'єктивної оцінки, зменшено-пестливі, згрублі, полісемантичні слова, зафіксовано індивідуально-авторські фразеологічні одиниці.

Ключові слова: емоційно-оцінна лексика, категорія оцінки, індивідуально-авторські фразеологізми, мовна експресія, емоційний компонент.

Постановка проблеми. У центрі сучасної антропоцентричної парадигми лінгвістики перебуває людина, якій властиво відчувати та виражати емоції в мовленні. Досліджуючи психоментальний та емоційний простір мовленнєвої особистості, вчені дійшли висновку, що пізнання людини, її мовлення, поведінки – це основний напрямок сучасного мовознавства, у межах якого розглядаємо проблему оцінки, а саме: її вербалізація в художньому дискурсі. Оцінний аспект дозволяє розглядати мову як засіб пізнання світу у відображенні людських почуттів, емоцій, інтенцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мовленнєво-комунікативна діяльність людини є унікальним засобом вираження оцінки, почуттів та емоцій. Тому питання, що стосується оцінного компоненту, залишається й досі багато в чому дискусійним. Системний опис оцінки та її вираження на всіх мовних рівнях висвітлені в працях Ю. Апресяна, Н. Арутюнової, О. Вольф, Т. Космеда, В. Шаховського, С. Шабат-Савки та інших лінгвістів. На думку вчених, процес відображення

об'єктивної дійсності є оцінним, оскільки оцінне відношення є невід'ємною властивістю людського пізнання, яке позитивно або негативно відображається у мовних одиницях [2, с. 48]. Як зауважила Т. Космеда, «світ, що пізнається, завжди оцінюється, оцінка – свідчення ступеня пізнаності світу» [4, с. 92].

Наявність у науці різноманітних підходів та безлічі суперечливих поглядів на предмет вивчення категорії оцінки свідчить про недостатність її вивчення. Оцінка є універсальною категорією, яка має особливості вираження на всіх мовних рівнях. Багато досліджень доводять те, що вибір мовних засобів, їх організація у тексті, вираження певних емоційних станів набуває все більшого значення. Аналізуючи емоції в художньому дискурсі, варто сказати, що вони передають ставлення людини до даної ситуації та показують емоційну реакцію на них.

Марія Матіос позиціонує себе «буковинською гуцулкою», пише про «великі пристрасті звичайних людей, ненав'язливі роздуми над вічною

дилемою любові – ненависті, гріха – спокути, дивовижне мовне багатство – це неодмінні атрибути стилю Марії Матіос...», – вказує видавець В. Гудковський [12, с. 172]. «Я собі отак і живу: коли ростіцькою нявкою, коли рафінованою stolичною міщанкою...», – описує себе М. Матіос у «Буковинському Вічі» [3, с. 1]. Безперечно, мовостиль як дзеркало емоційної оцінки тексту визначає творчий метод буковинської письменниці. В аспекті мовознавчих досліджень це вказане питання ще не представлено, тому є актуальним і заслуговує на комплексне вивчення.

Постановка завдання. У статті визначається категорія оцінки на лексико-фразеологічному рівні у творах М. Матіос «Нація», «Майже ніколи не навпаки» та «Солодка Даруся». Акцент зроблено на емоційно-оцінній лексиці, фразеологічних одиницях, які виражають позитивне або негативне ставлення до суб'єкта (об'єкта) мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку психологів, емоція тісно пов'язана з оцінкою, адже емоція є реакцією, яка виявляє позитивну або негативну оцінку на почуте. Оцінка – антропоцентрична та універсальна категорія, вона залежить від принципів певної мовної спільноти, а тому формує національну специфіку сприйняття світу. Дослідники по-різному трактують визначення оцінки, одні розглядають її як «складник конотативного компонента семантичної структури мовної одиниці, який репрезентує ставлення носіїв мови до позначеного за абсолютною шкалою (добре/нейтрально/байдуже/погано) й відносно шкалою (краще/так само добре/так само нейтрально/так само погано/гірше)» [5, с. 106]; інші пояснюють: «оцінка – це категорія, що об'єднує всі засоби, які має сучасна мова у своєму розпорядженні для категоризації й позначення розмаїття оцінних значень, що мотивовані зв'язками між мовцем і дійсністю» [4, с. 305].

Слушно зауважує С. Шабат-Савка: «Суть оцінки полягає в ставленні суб'єкта мовлення до певного об'єкта дійсності. Урахування ролі мовця в такому процесі безперечно, адже будь-яке явище чи будь-який мотив людської дійсності має одночасне естетичне значення і може бути оцінене мовцем, з одного боку, як прекрасне чи потворне, а з іншого – як добре чи погане. Тому оцінний аспект висловлення пов'язаний із відповідністю об'єкта, що підлягає оцінці, певному суспільному еталону, згідно з яким «добрий» ототожнюють із нормою, негативна ж оцінка сигналізує про відхилення від неї» [7, с. 120].

За нашими спостереженнями, оцінка є складником значення, що, підсилюючись у мовленні,

спрямована на зміну емоційного стану співрозмовника та служить для викликання у нього відповідної реакції.

Оцінка скерована на емоційне ставлення до предмета оцінки того, хто говорить. Погоджуємося з думкою В. Шинкарука, який наголошує, що емоційність завжди пов'язана з емоційною оцінкою. Дослідник виділяє тип емоційної оцінки за шкалою протиставлення «схвалення/осуд», позначаючи як +/- оцінку. Таким чином «+» об'єднує п'ять видів емоцій: ласка, грайливість, захопленість, схвалення (співчуття), жарт. Тип емоцій «-» оцінки представлений шістьма видами оцінки: осуд, зневага, приниження, презирство, лайка, образа. На думку вченого, цих назв достатньо, щоб висловити суб'єктивне ставлення людини до того, що вона сприймає в навколишньому світі, тобто її суб'єктивну оцінку [9, с. 325].

Проте варто зауважити, що взаємодія оцінки та емоційної реакції суперечливі, оскільки емоції бувають як результатом певного виду оцінки, так і її підставою. Так, Ю. Апресян наголошує, що стимулом окремої емоції є інтелектуальна оцінка певного стану речей як несподіваного, небажаного для суб'єкта. Оцінку виділяють як окрему фазу породження емоцій, оскільки озвучення емотивних реакцій мовця значно залежить від різних видів оцінки як-от: моральної, етичної, соціальної, побутової тощо [1, с. 52]. Отож емоції концептуалізуються як первісні, базові а саме: (страх, радість, де переважає відчуття як таке), та вторинні, окультурені, менш стихійні: (надія, гнів, відчай, де переважає інтелектуальна оцінка та реалізується критерій небажаності для суб'єкта ситуації – джерела емоції) [1, с. 54].

Оцінка є засобом вираження повідомлюваного про певну цінність предметів та явищ з погляду відповідності/невідповідності вимогам мовця, передає його ставлення, має об'єктивно-суб'єктивний характер. Автор висловлює через оцінку свої думки, почуття, переживання, вподобання тощо, тобто втілює суб'єктивні уявлення про об'єктивний світ.

Для вираження оцінки можуть бути використані різноманітні мовні засоби усіх рівнів, переконуємось у цьому, проаналізувавши одиниці лексико-фразеологічного рівня на матеріалі творчості Марії Матіос. За нашими спостереженнями, емоційно забарвлені слова, стійкі фрази відображають значення явищ та ситуацій і яскраво передають колорит місцевого мовлення, репрезентують експресію та емоційну насагу висловленого.

В. Шаховський визначає лексичні вербалізатори емоцій, які виконують функцію емоційного

самовираження. Тобто, є функція впливу, яка реалізується тоді, коли вираження емоцій має певну мету. Крім того, до функцій емотивної лексики належить і функція оцінки [8, с. 52]. Також для визначення емотивної номінації вчений визначив три типи лексики, які репрезентують емоції у мові. З опертям на класифікацію В. Шаховського визначено такі типи лексики:

1) лексика, що називає емоції (слова, лексичне значення яких супроводжується емотивними семами), як-от: – «*Дурна!!! Дурна*, а цюці не хоч? На тобі цюцю! – і кинув жменю барбарисок під самі хатні двері» [11, с. 31]; «*Дурню ти!* – чомусь прошипів Андрій. – *Дурню*. Нема вже тата. Нема. Мертвий» [12, с. 49];

2) лексика, що описує емоції (слова які в певному контексті набувають оцінного значення): – «А ті *двоногі пси* й поховати тіло не дали, й усю родину – тринадцять душ – вивезли, навіть калічку – безруку наймолодшу доньку, забрали» [10, с. 123]; «Краще би була струїла в утробі таку *нечисть*... – зло сказала увечері Матронка, не встаючи з постелі» [11, с. 195];

(полісемантичні слова): – «Доцька – та, мов *крілиця*, з Павлом награтися ніяк не може» [12, с. 41]; «А хто лишився невбитий і невивезений – затаївся як *щур* під підлогою» [10, с. 151];

(фразеологічні вирази), напр.: – «Ви ще молоді, то *не знаєте в життю нічого, як синє за нігтем*, не знаєте нічого» [11, с. 160]; «Казав тобі не *пхати носа* там, де не знаєш» [12, с. 45];

3) лексика, що виражає емоції (нечленовані комунікати, клас невідмінюваних слів, що служать для нерозчленованого вираження емоційно-вольових реакцій на навколишнє середовище), як-от: – «*Агій*, на біду, молодеце!» [11, с. 153]; «*Ой*, Боже-Боже... знали би це її мама... знали би це її тато... били б, певно, буковими палицями» [12, с. 98].

Стиль письменниці захоплює своєю експресією розповіді, вражає читача глибоким психологізмом змалювання трагічних подій які трапляються у житті героїв. Основним компонентом оцінного значення в художньому тексті є об'єкт; оцінний предикат і суб'єкт оцінки. Варто зауважити, що категорія оцінки яскраво виражена оцінними іменниками для позначення особи, таким чином, письменниця додала зневажливого значення, сповненого глибокою ненавистю персонажа, як-от: *нечисть, чума, звірі, вороги, убійники, нелюди, двоногі пси, злі собаки, заготівельники людських душ, москалі недобиті*. Такі конструкції в контексті додають зневажливого значення, ненависті. Напр.: – «А огірки? Огірки з бочки нащо пере-

вертає, *убійники?!*» [10, с. 93]; «Кирило віддав би маєток, аби лише дізнатися ім'я *нелюда*, який упокоїв його невинну дитину» [12, с. 14]; «Кінь розумним вродився, добрим: Для газди він збудує дах, Щоб йому не кидали гробом. Злі *собаки на двох ногах*» [10, с. 178].

Для характеристики позитивного значення письменниця знаходить слова, сповнені любові та ніжності: *братове, молоді побратими, соколи-наречені*. Напр.: – «... а її колишні чорноброві *соколи-наречені* чекають – не дочекаються тоненької свічки в поминальні дні над своїми могилами...» [10, с. 113]; «Вона втрачає пам'ять, коли намагається згадувати, де хто похований: стільки їх, *молодих побратимів*, чії кістки сусідять тепер із буковим та смерековим корінням» [10, с. 113]; «А ви що, *любко-душко*, хотіли свічку світити, чи показувати коли ся діти родять?» [11, с. 118]. Як бачимо, ключові номінації іменників виконують не лише інформативну функцію, але і увиразнюють емоційно-оцінну семантику.

Оцінна лексика представлена прикметниками на позначення кольору, в яких збігається асоціативним зв'язком, як-от: *чорна* і свіжа туга, *чорні* прокльони, *чорний* туман підозри, гризота *чорна*. Чорний колір маркує здебільшого негативне значення, увиразнює переживання героїв творів, напр.: – «... упав на коліна перед дідом Іваном, який видував з трембіти таку *чорну й свіжну тугу*, що камінь міг би заговорити, а серце закам'яніти» [10, с. 74]; «А ще черкеси лишили кілька череватих після звалтування рівнянських молодичь та породили *чорні прокльони* погорблених віком дідів – навздогін куряві з-під копит вічно втомлених і вічно голодних на війні коней» [10, с. 43]; «О-о-ох, маю *гризоту чорну*...» [10, с. 76]; «...і *чорний туман підозри* розливався в змордованому недовірою тілі; й він уже не знав, чи йти назирці, чи сидіти отут посеред оборони чіпом...» [11, с. 172].

Червоний колір асоціюється у текстах письменниці з агресією, небезпекою та смертю. – «Її молоді братове без вагання склали свої буйні голови, а *червона гадина* розлазиться в усі шпари – й ніхто не може її спинити» [10, с. 113];

Майже усі прикметники мовотворчості М. Матіос представлені у переносному значенні, відзначаються своєю оригінальністю, емоційною образністю, індивідуальним змістовим наповненням, як-от: «– *кривавий* ярмарок (який супроводжується багатьма жертвами, загибеллю людей, побоїще)» [6, с. 337], напр.: – «Був не воїном і не зрадником – Був заблудлим дитям епох... Стих учора *кривавий ярмарок* – Він лишився

з конем удвох» [10, с. 178]; – *пекельний і гострий* біль (важкий, жакхливий, нестерпний; такий, як у пеклі) [6, с. 110], напр.: – «Але смерть не наставала, лиш цюкала внизу черева чимось *пекельним і гострим* так, що хотілося вирвати жало з власними кістками й м'ясом, аби не чути того – майже паралізуючого – болу» [10, с. 6]; – *смертельна* ненависть (почуття ворожості, сильної злості) [6, с. 398], як-от: – «І коли б не пригода на дорозі, Дмитро й не подумав би мати на нього зуб і *смертельну ненависть*» [10, с. 214].

Прикметникові лексеми, що передають позитивну оцінку, зокрема *солодкий, утішна, слабонький*, вживаються для вираження глибоких почуттів ніжності та ласки. Напр.: «...Мамко наша *солоденька*, радосте наша *утішна*... Нащо нас посиротили, в біді лишили...» [10, с. 77]; «...*Сухонький*, як висохла на сонці бадилина, Тимофій – у довгій білій сорочці... із складеними на грудях, як до смерті, руками, мертво лежав...» [10, с. 63]; «Хто тобі ворог, Уласійку мій *солодкий?*...» [11, с. 24]; «Ще коли б у неї такі невістки були, як сини її *солодкі!*» [12, с. 41].

Мова творів М. Матіос зберігає чимало індивідуально-авторських дієслівних форм, які надають художньому тексту регіонального колориту, напр.: (*закатрупити* (вбити), *прицвяшкувати* (прибити), *спокійнитися* (померти), *проколінкувати* (простояти на колінах)). Функційні можливості оцінних дієслів передають потрібний відтінок значення, властивих побутовому мовленню носіїв буковинських говірок. Напр.: – «Його великі, трохи розкосі очі *ковзали* по людях якось гейби ліниво, гейби знехотя» [10, с. 9]; «Дякувати Богові, що в світ не вивезли, як лиш *всунулися* в наші гори» [10, с. 8]; «Юр'яна думала, що Штефуряків утримають їхні з Уласієм ґрунта. А ґрунта *загриміли* до колгоспу» [10, с. 20].

Працюючи над лексикою своїх творів письменниця використовує слова із суфіксами суб'єктивної оцінки, зменшено-пестливі чи згрубилі слова. Часто вони функціонують у формі звертання, відтворюють почуття ніжне, прихильне ставлення до персонажів. Напр.: – «Ох *кумка-любко*, Васютко злотна... Життя – то трояка ружа...» [11, с. 208]; – «Миколайчик хукав на мамині руки й голосом, схожим на той, коли сичить гадина в струпі, просив: «Вставайте, *мамко*, вставайте...» [10, с. 80]; «Моя *дитинко*, Моє золоте *срібельце!*.. Моє *серденько*...» [10, с. 174].

Велику роль відіграють полісемантичні слова, що в переносному значенні набувають емоційно-експресивного забарвлення, як-от: – *зокулько*

(пестливе звернення до дівчини, жінки) [5, с. 678], напр.: – «*Зокулько* моя, не бійся... *зокулько*...» [10, с. 143]; – *голуб'ятко* (те саме, що голубеня, пестливе до значення голуб'я) [6, с. 120], напр.: – «Моє *голуб'ятко*... Не бий так ніжками маму» [10, с. 175]; – *коко* (те саме, що яйце) [6, с. 215], напр.: – «Андрійчик – Василене *коко*. Писанка великодня. Він – дитя дурної крові Василеної» [12, с. 43]. Письменниця може вживати слова у негативно-зневажливому значенні, а саме: – *гадюка* (про злу підступну людину), напр.: – «Що тобі у нас треба, *гадюко?!*» [11, с. 73]; – *видра* (зневажливе, про надмірно худорляву жінку) [6, с. 392], як-от: – «Що це була робота котроїсь сільської *видри*, вона не сумнівалася й хвилечки» [10, с. 203].

Емоційна лексика у використанні М. Матіос передає почуття, емоції, настрої, виражає авторське ставлення до повідомлюваного, для характеристики героїв тексту. Емоційно-оцінна лексика є основою, на якій реалізується задумка твору її ідейно-тематична та художня складова.

Використання у художньому тексті фразеологічних одиниць відображає індивідуально-авторське світосприйняття дійсності. Відомо, що фразеологізми не тільки називають предмети, явища, дії, але водночас й оцінюють їх. Як стверджує Т. Космеда, «події, які відбуваються в довколишньому середовищі, відбиваються й у фразеології. Цей процес здійснюється крізь призму категорії оцінки. Мова постійно поповнюється новими лексемами та фразеологічними одиницями з семантикою оцінки, відбувається переусвідомлення старого світу і старого мовного матеріалу» [4, с. 227].

Одиницями фразеологічного рівня письменниця характеризує людей, їхні дії і вчинки у певних ситуаціях. Негативну оцінку яскраво репрезентує низка фразеологізмів, що виражають певні обмеження розумових здібностей героїв, напр.: – «Вони мали би бути раді за Дарусю, що клопоту їм не приносить. Але вже...хай *крутять пальцями коло скроні*. Все одно, то лише дурні і крутять» [11, с. 38]; «Не могли заплакати-заридати, викричатися, засміятися, а бути живою мумією і *мати в голові велику як від кулі, рану* і не могли про неї говорити, а лиш думати, думати...» [11, с. 93]; «То де *Бог*, чи він осліп, Михайле, коли я так ревню молилася йому все життя, а він і у вас *відібрав був розум*, бо ви били мене, як худобину, а я мусила мовчати?!» [12, с. 196]; «Видко, *дурний ніп тебе хрестив*, Михайле» [12, с. 195].

Фразеологічні одиниці які характеризують зовнішність, як-от: – «Чи то встидно, чи боязко,

чи жаль такої *дрібної жінки*, в якій і *в пазусі не дуже густо* і яку під собою роздушити було би легко, не те, що згорнути в обіймах» [11, с. 115]; «Люди їдуть усякі: дехто такий веселий, як *цивинтар опівночі*» [11, с. 60]; «...якось байдуже думав Михайло, перебираючи за конем *спутаними своїми ногами*, не дивлячись ані по сторонах, ані на дорогу» [12, с. 203].

Фразеологізми-характеристики психологічного стану, що передають страх, тривогу: – «*Волосся дибки* стає на голові» [11, с. 94]; «Люди втікають від *туги, яка заходить зашпорами в душу*, як тільки очі вихоплюють хрест» [11, с. 51]; «Але щоразу, коли Даруся наближається до могилки, душа її також *згортається равликом* від страху, що її зараз зустрине мертва – без татового голосу – тиша» [11, с. 52].

Фразеологічні одиниці, які виражають ненависть, лють, затьмарення свідомості, як-от: – «Червоні іскри немилосердно скакали перед очима – і він думав, що то *дурна кров уже заливає мозок*, і хотів чимшвидше звільнитися від її жару, щоб не вмерти отут, на Матрончиних очах» [11, с. 169].

У мовостилі М. Матіос зафіксовано індивідуально-авторські фразеологічні одиниці, які не внесені до фразеологічного словника української літературної мови. Експресивно-стилістичні функції таких фразеологізмів, дають змогу уявити суб'єктивну оцінку денотата. Авторка, дещо іронічно через етномарковані фразеологічні одиниці насміхається над недолугістю персонажа, як-от: – «Вони таки *не мають смальцю*

в голові а Бога в череві, її сусіди, бо думають, що вона дурна» [11, с. 29]; «*Головою треба думати, а як думаєш ногами, то хай голова страждає*» [11, с. 195]; « Бо не штука – *мати голову на плечах, а думати, що то баняк*. На те вона голова, щоби не бути баняком!» [12, с. 97]; «Паращина *зрати вар'ята* – грала, але на церковну службу піде» [12, с. 97]. Фразеологізми у творах письменниці постають важливим засобом художнього відтворення місцевого колориту, вони передають простоту і дух народної мови.

Висновки і пропозиції. Отже, у процесі дослідження було встановлено, що комунікативна функція у художньому дискурсі вимагає не тільки нейтрального бачення певної реалії, але її оцінки, яка формується у зв'язку з вираженням настроїв, почуттів та душевних переживань автора. У творах письменниці зафіксоване живе мовлення гуцулів, яке відображає лексичний склад з відповідними регіональними елементами, фразеологію. Емоційна лексика відіграє провідну роль у створенні експресивності художнього тексту. Чітко підібрані фразеологічні одиниці здатні оживити мовлення, надати йому емоційно-експресивного відтінку. У мові творів Марії Матіос фіксуємо чимало емоційно-оцінних слів та стійких словосполучень, які відображають індивідуально-авторське бачення світу, відтворюють справжність місцевого колориту у спілкуванні гуцулів. Перспектива подальших досліджень полягає у необхідності виявлення особливостей реалізації категорії оцінки мовними засобами синтаксичного рівня

Список літератури:

1. Апресян Ю. Д. Образ человека по данным языка: попытка системного описания. *Вопросы языкознания*. 1995. № 3. С. 37–67.
2. Іщенко Н. Г. Оцінний компонент лексичного значення слова. *Філологічні трактати*. 2010. Т. 2, № 3. С. 47–50.
3. Китайгородська В. М. Про нашу землячку, письменницю Марію Матіос. *Буковинське Віче*. 2002. 21 грудня. С. 1.
4. Космеда Т. А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2000. 305 с.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К., 2006. 716 с.
6. Словник української мови : в 11 томах. Том 1–9. 1970–1978 рр.
7. Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові : монографія. Чернівці : «Букрек», 2014. 421 с.
8. Шаховский В.И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж : ВГУ, 1987. 191 с.
9. Шинкарук В. Д. Оцінка як категорія модусу в латинській мові. *Studia Linguistica*. 2012. Вип. 6. С. 323–331.
10. Матіос М. Нація : Видання шосте. Львів : ЛА «ПРАМІДА», 2018. 256 с.
11. Матіос М. Солодка Даруся / укр. та рос. м-ми ; перекл. на рос. М. Є. Марінічевої, С. Соложенкіної. Львів : ЛА «ПРАМІДА», 2010. 424 с.
12. Матіос М. Майже ніколи не навпаки. Видання третє. Львів : ЛА «ПРАМІДА», 2018. 176 с.

Kemin U. V. REALIZATION OF EMOTIONAL EVALUATION IN THE WORK OF MARIA MATIOS: LEXICO-PHRASEOLOGICAL LEVEL

The article analyzes the evaluative language units, which allow considering language as a means of knowing the world in the reflection of human feelings and intentions. In particular, paying attention to the emotional elements of the linguistic realization of the evaluation category, through which the expression becomes more expressive. The study identifies and describes the means of expression of assessment at the lexical and phraseological level, examines the features of their functioning in the artistic discourse of Maria Mathios.

The main purpose of the proposed article is to determine the means of expression of evaluation and classification in the works of the Bukovinian writer M. Mathios (“Hardly Ever Or Otherwise”, “Sweety Darusya”, “The Nation”). An attempt is made to define and analyze the essence of language assessment, to consider its main types and characteristics. It was distinguished here the meaning groups of phraseological items such as: on the external signs, on psychological and physiological features, by the personal mental abilities, expression of lingual and extra lingual components in speech, tend to identify individual-author and general language constructions in the authors’ speech text, using the methods of contextual analysis, comparison of author’s and almost used (entered in phraseological dictionaries) phraseology, comparison of lexical units in different speech situations. A particular attention we pay to the analysis of emotional evaluative words and stable phrases. All those lexical items reflect the individual author’s vision of the world, reproduce the authenticity of the local expressions of speech, representing the emotional inspiration of what is said. We can conclude that Maria Mathios, working on the vocabulary of her texts, uses words with suffixes of subjective evaluation, including reduced-loving, rude, polysemantic words, individual-author phraseological items to form her special world of the novel.

Key words: *emotional and evaluative lexical, evaluation category in speech, individual (authors’) phraseology, speech expression, emotional meaning component.*